

худро аз даст дода зино кард ва Исои рӯхуллоҳ, яъне фарзанди ӯ харомзодааст.

Аммо ҳақиқат ин аст, ки Марям ба шариъати поки Аллоҳтаъоло имон оварда, ба китобҳои Аллоҳтаъоло бовар дошта ва аз қавми итоъаткунандаву ибодаткунандаи Аллоҳтаъоло буд. Аллоҳтаъоло фармудааст, ки Мо ба воситаи Ҷабраил (а) дар чоки гиребони ӯ аз рӯҳи худ дамидем, дар ҳоле, ик бокира ва бешавҳар буд ва ба ин васила Марям ҳамл бардошт ва Исои рӯхуллоҳро ба дунё овард.

Дар ҳадисҳо омада, ки камолот аз мардон аст ва аз занон касе комила нашуд, магар панҷ зани дунё: Яке Осия зани Фиръавн, дигаре Марям бинти Имрон, севумӣ Хадича бинти Ҳувайлид ва чаҳорум Оиша бинти Абӯбакри Сиддиқ (разиаллоҳу анҳу), панҷум Фотиматуззаҳро бинти Муҳаммад (с).

Поёни сураи **"Таҳрим"** ва лиллоҳил ҳамд.

67-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда, аз 30 оят иборат аст.

Ин сураест, ки ақидаро муолиҷа мекунад. Сураи "Мулк" се мавзӯи асосиро дар бар мегирад. Якум исботи бо азамат будани Аллоҳтаъоло ва қудраташ ба зинда гардонидан ва миронидан, дуюм барпо кардани бурҳонҳо ва далелҳо бар ваҳдонияти Раббилламин, севум баёни оқибати кори онҳое, ки боз аз нав зинда гардониданро дурӯғ мепиндошанд.

Дар аввали сураи мазкур омадааст, ки ҳамаи мулку ҳукмдорӣ дар тасарруфи ӯ таъолост. Яъне Аллоҳтаъоло тасарруфи ҷамии махлуқотро чи дар Замин ва чи дар осмонҳо комилан дар худ дорад, ҳамаи ашё ба фармони ӯст. Ӯ ҳама ашёро аз адам (нестӣ) пайдо карда, баъзеро соҳиби ҷон кардааст. Онҳоро мемиронад ва боз аз нав дар қиёмат зинда мегардонад.

Баъдан дар бораи офаридани ҳафт табақаи осмон ва зинат додани онҳо ба ситораҳои дурахшанда, ки ба қудрату тавоноии Аллоҳтаъоло далолат мекунанд ишора шудааст.

Давоми сура баён месозад, ки Дӯзах чун муҷримонро мебинад ба қаҳру ғазаб меояд ва ғазаби он чунон шиддат мегирад, ки ба ҷӯш меояд ва қариб аст, ки қисме аз Дӯзах баъзеи дигарашро бихӯрад. Ин ҳушдорест барои душманони Худо. Инчунин бозгашти

куффор ва муъминон ба сӯи Худо ёдрас мешавад. Ин масъалаест, ки пай дар пай дар Қуръони маҷид таъкид гардидааст.

Хотимаи сура аз ашхосе сухан мекунад, ки даъвати расули Худо (с)-ро дурӯғ пиндошта, орзу мекарданд, ки тезтар марги Расулуллоҳ (с) фаро бирасад, то аз ӯ раҳо ёбанд.

Сураи мазкурро "сураи нигоҳдоранда" ва "наҷотдиҳанда" ҳам мегӯянд. Зеро як фазилати сураи "Мулк" ҳамин аст, ки ҳар касе аз он панд бигирад ва ба он амал бикунад, ӯро аз азоби қабр наҷот медиҳад. Дар ин мазмун Имом Тирмизӣ (раҳ.) аз Пайғамбари Худо (с) ҳадиси зеринро ривоят мекунад: **«Ҳиял монӣъату ва ҳиял мунҷияту тунҷи мин ъазобил қабри»**, яъне сураи "Мулк" монеъ (наҷотдиҳанда) аз азоби қабр аст.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

تَبْرَكَ الَّذِي يَدُهُ الْمَلِكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

Табарака-л-лазӣ би ядиҳи-л-мулку ва Ҳува ъалā кулли шай-и ӯ қадӣр. 1.

1. Бисёр бобаракат аст Он Зоте, ки дар Яд (даст)-и Ӯст подшоҳӣ. Ва Ӯ бар ҳама чиз тавоност.

Ӯ таъоло барои махлуқоти худ аз ҷамиъи анвои хайрот файз резондааст. Ӯ чунон Зотест, ки подшоҳии осмонҳо дар ихтиёри Ӯст. Ҳамаро зери тасарруфи худ дорад ва дар нисбати ҳама соҳибихтиёр аст. Касеро хоҳад иззат медиҳад ва касеро хоҳад хор мекунад, Ӯст, ки зинда месозаду мемиронад, бой мегардонаду камбағал мекунад, медиҳаду мегирад.

Хулоса, бар ҳама чиз тасарруфи комил дошта, қодири том аст. Ва ҳеҷ кас дар муқобили Ӯ истодагарӣ карда наметавонад.

Худованд дар ояи зер ба қудрати Худ ишора карда фармудааст, ки...

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْغَفُورُ

Ал-лази халақа-л-мавта ва-л ҳайāта ли яблувакум айюкум аҳсану ʔамалā. Ва Ҳува-л Ђазизу-л-Ғафур. 2.

2. Он (Аллоҳе), ки мавт ва ҳаётро офарид, то шуморо биёзмояд, ки кадоме аз шумо дар амал неқўтар аст. Ва Ёст голибу омўрзгор.

Ў таъоло дар дунё ҳаёт ва мавтро халқ кард. Пас, зинда мекунад шахсро хоҳад ва ҳамчунин мемиронад касро, ки хоҳад. Ў воҳиду қаҳҳор аст ва мурдану зистан ҳақ аст! Аз рӯи одат авал ҳаёт зикр мешавад ва баъдан мавт, вале дар инчо авал мавт зикр гардида, ҳаёт мавқеи дуҷумро дорад. Ҳикматаш ин аст, ки барои бандаҳо мавт ва ёд кардани он бояд аз ҳаёт муҳимтар бошад. Ин чо ҳайбат ва тарс додани нафс аст, то дар амал таъхир нашавад. Зеро банде, ки мурданро дар ёд дорад ва омадани онро интизор аст, аз шармандагии баъди марг метарсад, аз он рӯз андеша мекунад ва кореро пеша мекунад, ки мувофиқи ризои Худованд бошад. Уламо гуфтаанд: "Мавт маънои билкул фано шудан ва тамоман буридани риштаи ҳаёт нест, балки интиқол (кўчидан) аз як дор ба дори (макони) дигар аст." Аз ин қост, ки дар "Саҳеҳ"-и Имом Бухорӣ омада, ки Расулаллоҳ (с) гуфтанд: **"Ҳаройина, майит мешунавад ва мебинад ва ҳис мекунад ва садои пойро мешунавад, вале ҷавоб намедихад, ҳол он ки дар қабр аст"**. Дар ин мазмун ҳадиси бисёре ворид шудааст.

Дар ҳақиқат марғу ҳаёт яке аз нишонаҳои қудрати бе ҳадду бемислу бемонанди Аллоҳтаъоло аст. Суолҳои зиёдест ба мисли "ҳаёт чист?", "ҳаёт аз кучо пайдо шуд?" ва "оё ўро ҷустуҷў карда мешавад?" ва монанди инҳо, вале ҷавоб надоранд. Дар асри имрӯзаи мо, ки фанну техника ин қадар тараққӣ кардаву пеш рафтааст, меҳоҳанд дар лабораторияҳои махсус ҳаёт биёфаранд, вале натиҷае нест. Дар Амрико даргоҳи олие вуҷуд дорад, ки маҳз барои омўхтани ҳаёти инсон нигаронида шудааст, ки таҷрибаҳои зиёдери пиёда кардааст. Роҳбарии ин даргоҳро доктор Алексис Карл, ки чандин дафъа бо мукофоти умумиҷаҳонӣ ноил гардидааст, ба уҳда дорад. Ў аз рӯи таҷрибаҳои гузаронидаи хеш китоберо ба нашр расонидааст, ки номи ў "Инсон чизи маҷҳул

(номаълум) аст". Маълум мегардад, ки доктор натиҷаи дилхоҳашро ба даст наовардааст. Ҷустуҷӯ ва тадқиқоти муаммои марг ҳам чунин ҷавобу натиҷа дорад. Албатта, аҳли фаҳм ва идрок инро мефаҳманду дарк мекунанд ва бори дигар оҷизии худро эътироф мекунанд. Хулоса, мебароранд, ки ҳаёт ва мавт ду чизи ниҳоят мураккабест, ки инсон қодир нест ба пуррагӣ ҳақиқати онҳоро донанд ё монанди онҳо чизе офарад. Ба ин танҳо Аллоҳтаъоло қодир аст ва аз кайфият ва ҳақиқати онҳо танҳо ӯ бохабар аст.

Вақто, ки Худованди мутаъол инсонро халқ намуд ҳамзамон барои ӯ ҳаёт ва мавтро офарид, то вақте ки ҳаёт дорад ўро биёзмояд, ки оё ӯ некамаласт, ё бадамал, то ин, ки бо фаро расидани мавт ўро подош бидиҳад. Яъне мурод аз ҳаёт ва мавт ин як муомилаи зоҳирии Аллоҳтаъоло аст, ба мардум дар сифати имтиҳонкунанда; Вагарна Худованди карим дар азал нақӯро шараркорро медонад, ки кӣ итоаткор ва кӣ гунаҳгор аст ва ҳам ба гунаҳкорон дар подош додан бисёр ғолибу тавоност ва нисбати шахсоне, ки аз амали ноҷои худ сидқан ба сӯйи Худо тавба кардаанд, беҳад меҳрубон ва тавбапазир аст.

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن

تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾

Ал-лазу халақа сабъа самāvātiṯ ṯiḇāqō. Mā tarō fū халқи-р-Раҳмāни миṯ тафāвут. Фарҷиъи-л-баъара ҳал тарō миṯ футӯр. 3.

3. Он (Аллоҳе), ки ҳафт Осмонро табақа-табақа офарид, дар офариниши (Худои) Раҳмон ҳеҷ тафовут (беқарорӣ) набинӣ, пас, эй бинанда, ҷашро бозгардон, оё ҳеҷ аз ишкастагӣ (каму костӣ) мебинӣ?

Мувофиқи маънои ояти мазкур осмонҳо табақа болои табақа қарор доранд. Ин як нишонаи қудрату тавоноӣ ва муъҷизаи илоҳист. Аз ҳадиси "шаби меъроҷ" маълум мегардад, ки осмонҳо ба чӣ суратанд ва фосила байни онҳо чи қадар аст. То ҳол ҳеҷ як фалакшинос ҳақиқати онҳоро ба пуррагӣ кашф накардааст. Танҳо Худованд бо бузургию тавоноияш қодир аст чунин ашро биофарад.

Ай хонанда, оё намебинӣ, ки кулли олимҳои кайҳоншинос, ки ба омӯхтани ҷирмҳои осмонӣ ва олами кайҳон машғуланд дар

санъати офариниши онҳо ҳам ягон нуқсону айбу камбудию норасоӣ пайдо накарданд ва намекунанд? Тавре қаблан зикр шуд, чун олами поён (олами Замин), олами боло (олами кайҳон) низ дар тасарруфи Аллоҳтаъоло қарор дорад. Ҳама ашъи он аз рӯи тартибу низоми муайяну қонуни Аллоҳтаъоло вуҷуд доранд ва дар масири худ бе каму кост дар ҳаракатанд ва аз фармони Холиқи худ як зарра ҳам сарпечӣ надоранд.

ثُمَّ أَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

Ќуммарқиъи-л-баъара карратайни янқалиб илайкаи-л-баъару ҳосиа-в ва ҳува ҳасир. 4.

4. Пас, чашмро дубора бозгардон, чашм ба ҷониби ту хор шуда ва монда шуда бозмегардад.

Худованд мефармояд, ки ба сӯи Осмон тақроран бо чашми ибрату эътибор назар андоз дар аҷоиботе, ки дар Осмон аст ва дар офариниши он ягон зарра айб дида намешавад. Агар барои ёфтани нуқсоне ҷаҳду талош шавад ҳам натиҷаи дилхоҳ ба даст намеояд. Зеро ин корест бемаънӣ ва бефоида. Аллоҳтаъоло дар давоми оят мегӯяд, ки боз мегардад чашми ту ба сӯи ту бе комёбӣ ба он мақсаду ғаразе, ки ту доштӣ хору мондашуда. Яъне ғарази ту ёфтани айбу нуқсон ё камбудию норасоӣ бошад монда мешавӣ, аммо ба коми худ нарасӣ.

Хулоса, Аллоҳтаъоло аз айбу нуқсон орӣ аст. Қуръони фиристодаи Ё низ аз камбудӣ холи аст. Осмони офаридаи Ё ҳам дар назди мо инсонҳо бе нуқсон аст. Илми имрӯза барои таҳқиқи Осмон ва ҷирмҳои осмонӣ дастгоҳи дурбиниро, ки ҷисмҳои 900 ҳазор маротиба калон ва миллионҳо маротиба наздик нишон медиҳад, ба истифода додааст. Олимон аз он баҳра мебаранд. Аз тадқиқоту таҳқиқоти хеш олимон фақат ба як натиҷа расиданд, ки қудрати холиқияти Холиқи оламу одам беинтиҳо ва тақрорнашаванда, ба пуррагӣ донистанашаванда, инсонро оҷизкунанда аст. Бисёр аз чунин олимон пеши қудрати Аллоҳтаъоло аз рӯи инсоф сар фуруд оварда, имон оварданду сар ба сачда ниҳоданд. Вале бандаҳои сангдил ҳанӯз ҳам аз ношукрӣ ва нодонии худ намонда, мавҷудияти Худовандро эътироф кардан намехоҳанд ва дар рақобат қарор доранд. Худо онҳоро ба сӯи роҳи рост ҳидоят кунад. Омин.

ص

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

**Ва лақад зайянна-с-самъа-д-дунйā би масъобуҳа ва
ҷаъалнāхā руҷӯма-л ли-ш-шайātин. Ва аътаднā лаҳум
ъазāба-с-саъир. 5.**

**5. Ва ҳаройина, Осмони дунёро бо чароғҳо зинат додем ва сохтем
чароғҳоро аз барои шайтон олотии раҷм ва омода кардем барои
шайтонҳо азоби саъир (Дӯзах)-ро.**

Аллоҳтаъоло қасам хӯрдааст, ки ба таҳқиқ осмонеро, ки қариби шумост (осмони дунё) бо ситорагони дурахшанда мисли чароғ дар шаб зинат додем. Яъне онҳоро барои манфиати шумо офаридем ва барои (раҷми) сангсори шайтон, ки душмани шумост омода кардаем. Ҳамчунин ситорагон барои муайян кардани роҳ ба ҷангоми шаб ҷӣ дар баҳр ва ҷӣ дар хушкӣ як аломатанд. Суол: Агар ситорагонро воситаи раҷми шайтон гӯем бояд баъди раҷмӣ шайтон адади онҳо дар Осмон кам шавад ва агар онҳоро чун зинати Осмон қабул созем бояд, ки адади онҳо ҳамеша бетағйир бошанд ҷӣ бояд гуфт? Ҷавоб ин аст, ки дар мадори атрофи Офтоб ҷирмҳои осмони нисбатан хурд ва ба назар нонамоён мавҷуданд. Чун шайтон ба боло рафтани мешаванд то аз суханони фариштагон дуздӣ кунанд, дар ин ҳол яке аз он ҷирмҳо ба сӯи шайтон ҳаракат мекунад, дар қабати ҳавои Замин ба мисли шуъла медурахшад (онро "шиҳоб" мегӯянд) ва онҳоро мезанад сӯхта маҳвашон месозад. Аз ин ҷост, ки ситорагон аз осмон дур намешаванд яъне ҳам раҷманд ва ҳам зинат.

Дар замони Расули Худо (с) фолбинҳо мегуфтанд, ки шайтони мо Осмон баромадааст, то аз ғайб барои мо хабар диҳад. Тавре мебинем ин сухан чандон асос надорад, зеро Қуръони карим ин суханро рад мекунад ва бо далел собит месозад, ки шайтон боло (осмони дуюм суюм ва ...) рафта наметавонанд. Зеро аз шиҳоби "ситорагон" месӯзанд. Дар қиёмат боз онҳоро азоби Дӯзах интизор аст. Тавре мебинем шайтон ҳам дар дунё ва ҳам дар охираат мавриди азоб қарор гирифтааст.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

Ва лил лазӣна кафару би раббихим ғазāбу Ҷаҳаннама ва биъса-л-масӣр. 6.

6. Ва барои касоне ки ба Парвардигори худ кофир шуданд, азоби Дӯзах аст ва чӣ бозгашти бад аст он Дӯзах!

Мисли шайтон барои шахсоне, ки ба Парвардигори худ кофир шудаанд низ азоби Ҷаҳаннам омода аст. Яъне азоби Дӯзах танҳо барои шаётин нест. Балки, ин оят таъкидан баён месозад, ки куффорро азоби саҳти Дӯзах интизор аст. Наъзузубиллоҳ Дӯзаху бозгашт ба сӯйи ӯ чӣ бадӯ ҳавлноқ аст.

إِذَا الْقُؤُوفُ فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَيْقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٦﴾

Изā улқу фӯҳā самиъу лаҳā шахӯқа-в ва ҳия тафӯр. 7.

7. Вақто ки онҳо дар Ҷаҳаннам партофта шаванд, овозе мисли овози хар бишинаванд ва он (Дӯзах) чӯш мезанад.

Мисли он ки ҳезум ба оташ партофта мешавад, чун кофарон ба Дӯзах партофта шаванд, дар он ҳангом аз Ҷаҳаннам овози дилхарош ба мисли овози хар ё хачир ба гӯш мерасад. Баъд аз он Дӯзах ба худ як печида, ҳамаи кофиронро ба коми худ мекашад ва мисли деги чӯшон меҷӯшад ва тағу рӯ мешавад. Чунон, ки дар деги чӯшон дона кам бошад, он гоҳ ба назар мерасад гоҳо не, кофирон дар оғӯши тасфони Дӯзах низ ҳамингунаанд.

تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ

نَذِيرٌ ﴿٧﴾

Такāду тамайязу мина-л-гайъ. Кулламā улқия фӯҳā фавҷун са-алаҳум хазанатуҳā а-лам яътикум назӣр. 8.

8. Наздик аст аз хашм пора - пора шавад. Хар гоҳ дар Дӯзах гурӯҳе партофта шавад, ниғаҳбонони Дӯзах аз он гурӯҳ савол кунанд. «Оё назди шумо (ҳеч) пайғамбаре наомада буд?».

Ҳангоме ки кофирон ба коми оташи Дӯзах партофта мешаванд, Дӯзах аз хашму ғазаб ва аз адои вазифаи худ наздик ба кафидану пора-пора гаштан меояд. Аммо, Дӯзах, ки ҷойи азоби гунаҳкорон аст, то Холиқаш аз он розӣ бошад бо тамоми ҳастияш вазифаи худро ба ҷо меорад. Хар гоҳе кофирон ба он партофта мешаванд, барои дилкӯбию сарзаниши кофирон моликони Дӯзах аз онҳо мепурсанд, ки чаро шуморо ба Дӯзах мепартояд? Оё ба

сӯйи шумо Худованд пайғамбаре нафистода буд? Магар Пайғамбар ба шумо роҳи ризои Худоро аз роҳи бади шаётин ва подоши онҳо дар охираи дастур намода буд, ки ба ин азоб гирифта шудед? Ин гуна суол барои онҳо аламу болои алам зиёд мекунад. Он лаҳза пушаймонӣ ва оҳу ҳасрат барои онҳо суде надорад. Зеро, он ҷо ҳама азоб болои азоб, алам болои алам.

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنَّا أَنْتُمْ

إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

**Қолу балā қад ҷаанā назирун фа каззабнā ва қулнā мā
наззалаллоҳу мин шай-ин ин антум иллā фӣ зālāлин
кабӯр. 9.**

9. Гӯянд: «Оре, батаҳқиқ ба мо тарсонанда омада буд, пас, дурӯғ шуморидем ва гуфтем: «Аллоҳ ҳеҷ чизро фуруд наовардааст, нестед шумо, магар дар гумроҳии бузург».

Дар ояи мазкур Аллоҳтаоло адлашро бар халқаш маълум сохтааст. Яъне, ӯ таоло бе қиёми ҳуҷҷату далел ҳеҷ касро, азоб намекунад. Тавре аз ояти қаблӣ маълум шуд кофирон бо забони ҳол иқрор шуданд, ки Худо ба сӯйи онҳо расул фиристод, то онҳоро роҳнамоӣ кунад, вале онҳо ба ӯ бовар накарданд, ба ӯ дурӯғ бастанд, ки ту фиристодаи Худо нестӣ. Илова бар ин расули Худо (с)-ро ба гумроҳӣ айбдор донистанд. Ӯро тӯҳмат заданд, ки ту соҳири фолбину ҷодугар ҳастӣ. Ҳамаи ин ёвағӯиҳо дар рӯзи қиёмат бар зидди ҳуди онҳост. Яъне кофирон ҳамон гунае, ки ақида доштанд, ҳамон гуна иқрор мекунанд.

Аз ояи зер ҳасрату надомати куффор бори дигар маълум мешавад, вале ин барои онҳо дигар суде надорад.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

**Ва қолу лав куннā насмаъу ав наъқилу мā куннā фӣ
асҳāби-с-саъӯр.10.**

10. Ва гӯянд: «Агар мо мешунидем ё мефаҳмидем, дар зумраи аҳли Дӯзах дохил намешудем».

Кофарон бо суоли моликони Дӯзах посух мегӯянд, ки вой бар мо, агар мо ақл медоштем ва онро кор мефармудем, ё мисли толиби ҳақиқат суханони ҳақро ба гӯши хирад мешунидему

мефаҳмидем ва барои дарёфти роҳи ҳидояту дуруст камари Ҳиммат мебастем, имрӯз дар сафи аҳли Дӯзах қарор намегирифтем ва ба азоби абадӣ дучор намешудем, гуфта ба беақлии худ эътироф ҳам мекунамд.

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

Фаътарафу би заъбиҳим фа суҳқа-л ли асҳаби-с саъир. 11.

11. Пас, ба гуноҳхояшон иқрор шаванд. Пас, лаънат бод ба асҳоби Дӯзах.

Мувофиқи ояти мазкур кофарон бадбахтии худро вақте иқрор шуданд, ки дигар онро тадорук кардан имконнопазир аст. Оҳу афсӯсу надомат вақте ба ҳаёли онҳо омад, ки дигар суде намеоварад. Агар онҳо ҳангоми дар ин дунё буданашон ин ҳақиқатро дарк мекарданд ва тавбаи сидқ намуда, рӯ ба сӯйи Худои якто меоварданд, марҳамати Аллоҳтаъоло бепоён буд ва барои иқрор ба гуноҳхояшон сазовори мағфират мегаштанд. Чун онҳо ҳақиқатро напазируфтанд ва ба айби худ танҳо баъди дохил шудан ба Дӯзах иқрор шуданд, ба ҳукми ояи мазкур дур бод аз онҳо раҳмати илоҳӣ ва лаънат бод бар онҳо, ки онҳо асҳоби Дӯзаханд. Ин буд аҳволи аҳли Дӯзах. Ба муъминон дар қиёмат чӣ муомила пеш меояд, ояи таҳтуззикр ҷавоб мегӯяд.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

Инна-л-лазӣна яхшавна Раббаҳум би-л-ғайби лаҳум-м мағфирату-в ва аҷрун кабӣр. 12.

12. Албатта, ононе ки аз Парвардигори худ ғоибона (нодида) метарсанд, аз барои онҳо омӯрзиш ва аҷри бузург аст.

Ашхосе, ки Худои хешро нодида аз Ӯ метарсанд, албатта, онҳо андешаи бозгашти рӯзи охирати худро доранд. Онҳо дар ҳама ҳолат Худоро ҳозирӣ нозир медонанд ва аз гуноҳ кардан нафси худро нигоҳ медоранд. Мисли марде, ки зани соҳибҷамол ӯро ба хилват даъват мекунад, вале вай аз тарси Худо аз зан дурӣ мечӯяд ё фарди рӯздор дар хона танҳо дар ихотаи нозу неъмат қарор дорад дилаш тановул меҳақад, вале аз тарси Худо рӯзаи худро нигоҳ медорад ва ғайра. Барои ингуна шахсон Аллоҳтаъоло ваъдаи омӯрзиш ва аҷри савоби бузург додааст.

Ғоибона аз худо тарсиданро метавон ба чанд навъ фаҳмид: Авал ин ки Худоро нодида аз ӯ тарсида ба тоъату ибодат машғул шудан. Дувум нодида аз азоби охират эҳтиёт шудан. Севум дар ҳолати танҳой дур аз одамон низ аз Худо тарсида гуноҳ накардан. Албатта, тарси охират аз тарси дунё фарқи калон дорад. Бинобар одате, ки имрӯз маъмул аст, баъзе доранд, худро дар назари дигарон худотарсу диндори саҳт намоиш медиҳанд, вале ба ҳангоми хилват на чунинанд.

Воизон, к-ин чилва бар меҳробу минбар мекунад

Чун ба хилват мераванд, худ кори дигар мекунад

(Хоҷа Ҳофиз)

Диндори ҳақиқӣ касест, ки дар назди мардуму дур аз онҳо як сурат дорад. Ҳатто ки дар хилват бештар ба тоъату ибодат машғул мешавад. Масалан, шаби дароз ибодат мекунад, касе ӯро намебинад, ё ба дасти рост садақа медиҳаду дасти чапаш хабар намеёбад.

Хулоса, тоъату ибодатро на ба хотири дарёфти шӯҳрату ном, балки барои адои қарзи бандагӣ ба ҷо меорад.

Адибе гуфтааст:

Ҳар ки амал баҳри риё мекунад

Пеши Худо чеҳра сиёҳ мекунад.

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

Ва асирру қавлакум авиҷҳару бихӣ иннаҳу Ёалимум би зāti-с-судур. 13.

13. Ва суҳанатонро пинҳон ё онро ошкор гӯед, албатта, ӯ таъоло бо он чӣ дар синаҳо бошад, доност.

Эзоҳи сабаби нузули ин ояро муфасссирон чунин гуфтанд, ки баъзе кофирони асри Расулуллоҳ (с) вақте ки маҷлиси калон алайҳи Ислом ташкил мекарданд, ба худ мегуфтанд биёед, ин суҳанҳоро пинҳон гӯем то Худои Муҳаммад онҳоро нашунавад. Қуръони карим аблаҳии онҳоро бо ояи мазкур ошкор сохта фармуд, ки агар суҳанатонро пинҳон гӯед, ё ошкоро Аллоҳтаъоло ба мақсаду ниятҳо ва он чӣ дар дилҳо мегузарад ва он чӣ дар синаҳои шумо васваса мешавад олим аст. Ибни Аббос (р) гуфтаанд: “Он чи ки кофирон бар зидди Ислом машварат мекаранд ҳазрати Ҷабраил (а) ба ҳазрати Расулуллоҳ (с) дарҳол хабар медод. Зеро ягон кори хуфия аз Аллоҳтаъоло пӯшида наместонад.” Ояи зер давомдиҳандаи маънии ояи қаблӣ аст.

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Алā яъламу ман халақа ва Ҳува-л Латифу-л-Хабир. 14.

14. Оё касе ки (шуморо) офарида аст, (шуморо) намедонад? Ва (ҳол он, ки) Ў борикбину хабардор аст.

Оё Холиқе (Офаридгоре) ки махлуқотро офаридааст магар сиру асрору амалҳои ошқору ниҳони онҳоро намедонад? Ҳол он ки Аллоҳтаъоло бар ҳоли бандагони худ бисёр борикбину бисёр хабардор аст ва бар Ў ҳеҷ чиз ғойиб намемонад. Ў таъоло чунон нозукбин аст, ки ҳатто кадом заррае ҳаракат кунад ё сукунат кунад, хабари он назди Ў ҳаст.

Дар ояти зер Аллоҳтаъоло қудрату ваҳдонияту нишонаҳои фазли худро бо далелҳо баён намуда бар бандаҳояш миннат гузошта фармудааст, ки...

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن

رِزْقِهِ ۖ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

Ҳува-л-лазӣ ҷаъала лакуму-л-арза залулан фамшу фи манāкибиҳā ва кулу ми-р-ризқиҳ. Ва илайҳи-н-нушур. 15.

15. Ва Ў Зотест, ки Замиро барои шумо ром гардонид, то дар ғӯшаҳои он роҳ равед ва аз ризқи Худо бихӯред. Ва барангехтан ба сӯйи Ўст.

Ў таъоло зотест, ки барои бандагони худ Замиро нарму мулоим гардонид, то бандагон болои он ба осонӣ ба атрофҳояш, сафар кунанд аз барои касбу қору тичорат ва талаби ризқ ба ҳар сӯе хоҳанд ба Худо таваккал кунанду раванд ва нафъ бардоранду неъматҳое, ки Аллоҳтаъоло ба онҳо арзонӣ доштааст хуранд. Дар давоми оят Худованд фармудааст, ки баъд аз ҳаёти ин дунё, бо фаро расидани марг бозгашти ҳамаи шумо барои ҳисобу ҷазо ё мукофоти амал ба сӯйи Ўст.

أَ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ تَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضُ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

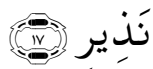
А-аминтум-м ман фи-с-самāи ай яхсифа бикуму-л-арза фа изā ҳия тамур. 16.

16. Оё аз Он - Зоте ки дар Осмон аст, эмин шудаед аз ин ки Замин чунбиш кунад, пас, ногаҳон шуморо Замин (мисли Қорун) фуру барад?

Худованд зимни ояи гузашта чунин зикр кард, ки Ў таъоло Заминро барои манфиат бардоштани бандагонаш нарму мулоим ва рому мусаххар гардонид. То бандаҳо аз он баҳра баранд ва дар атрофи он барои талаби ризқи ҳалол ба сафару тиҷорати мол рафтуомад кунанд.

Ояи мазкур бошад ба ашхосе хитоб аст, ки ба қадри неъмати Аллоҳтаъоло намерасанд ва Ўро нофармонӣ мекунанд. Он зоти олие, ки ҳамаи осмонҳо ва Замин дар яду тасарруфи Ўст, таҳдидан ҳушдор медиҳад, ки онон эътимод ба чӣ мекунанд, ки чунин ғафлатзадаву бепарво ҳастанд ва ба гуноҳ даст мезананд? Ҳол он ки, агар Аллоҳтаъоло ирода кунад, ба Замин амр мекунад ва Замин онҳоро ба қатъраш фуру мебарад ва баъди як чунбишу такони саҳт болои онҳоро хок мепӯшонад. Оё кофирон аз чунин зоти қодир тавоно ва аз чунин рӯз наметарсанд?

أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ۖ فَسَتَعْمُونَ كَيْفَ

Ам аминтум-м ман фи-с-самъаи ай юрсила ъалайкум ҳаъсиба. Фа са таъламуна кайфа назир. 17.

17. Оё аз Он - Зоте ки дар Осмон аст, эмин шудаед аз ин ки бар шумо боди сангборро бифиристад? Пас, хоҳед донист, чӣ гуна ҳаст тарсонидани Ман.

Ин ду оя барои куффор ваъид (ваъдаи азоб) аст. Инчунин хабари азоби онҳо аст. Чунки ибодати онҳо ширкона (олудаи ширк) аст. Бо вучуди ин Аллоҳтаъоло ҳалим асту мебахшад ва дар азобу иқоби онҳо то омадани муҳлаташон, шитоб намекунад чун вақташон фаро расад дар нест кардани онҳо сонияе таъхир намешавад. Маънои оя валлоҳу аълам ин аст, ки эй кофирон, чӣ гуна эмин мешавед аз Зоте, ки тавоноии он Зот ҳатто дар осмонҳост. Агар хоҳад чун қавми Лут (а) ва "асҳоби фил" бар сари шумо низ боди сангбор биёрад ё аз Осмон сангборон бар сари шумо фуру резад? Яъне Худованд мефармояд, ки эй шахсоне, ки ба ман хилоф варзидед ва чунин рӯзро, дурӯғ пиндоштед ҳангоме чунин шавад пас, он вақт хоҳед донист, кӣ чӣ хелу чӣ гуна будааст

тарсонидани Ману уқубати Ман! Баъдан пушаймон шудани шумо чӣ суд дорад? Мисоли дигар:

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

Ва лақад каззаба-л-лазӣна миӢ қаблиҳим фа кайфа кӢна накӣр. 18.

18. Ва ҳаройина, касоне ки пеш аз онҳо буданд, (пайгамбаронро) дурӯғ пиндоштанд. Пас, уқубати Ман барои онҳо чӣ гуна буд надиданд?

Аллоҳтаъоло дар ин оят барои ҳушдории кофирон бори дигар хабар додааст, ки ба таҳқиқ, кофирони умматҳои гузашта мисли қавми Нӯҳ (а), Од, Самуд ва монанди онҳо расулашонро таъзиб кардаанд (дурӯғӣ ҳисобидаанд), ба азобҳои гуногуни саҳт гирифтӣ шудаанд ва дигар аз он раҳӣ наёфтаанд. Яъне ин оя барои расули Худо (с) тасаллӣ буд, ки агар ӯ (с) лозим донад Худо ба рақибони ӯ (с) чунин муомиларо пеш мегирад. Аз тарафи дигар барои мушрикони таҳдиду ҳушдор аст, ки агар доимо дар чунин ғафлат монанд ё Замин онҳоро фуру мебарад ё бар сари онҳо аз Осмон санг меборад. Дар оятҳои зер онҳоро оғҳонид, ки ба парандаҳо эътибор диҳанд, ки ӯ таъоло дар ҳалқи Худ чӣ қадар бо ҳикматаст ва ба оқиз будани он ҳудоҳое, ки онҳоро бо дастанашон метарошанду мепарастанд, аммо аз дасти онҳо ҳеҷ чиз намеояд, низ эътибор диҳанд. Зеро он бутҳо пашшаи рӯи ҳудашонро ҳатто "киш" гуфта наметавонанд.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَّتْ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا

الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

А-ва лам ярав ила-т-тайри фавқаҳум соффаъти-в ва яқбизн. МӢ юмсикуҳунна илла-р-РаҳмӢн. Иннаҳу би кулли шай-иӢм басӣр. 19.

19. Оё ба сӯи паррандагоне ки болои онҳоянд, гоҳо қаноти худро кушоянд ва гоҳо ҷамъ кунанд, надиданд? Нигоҳ намедорад онҳоро, магар Раҳмон (Аллоҳ). Ҳаройина, ӯ ба ҳар чиз бино аст.

Албатта, парандаҳо ҳам дар қатори дигар махлуқот, барои исботи бузургӣ ва беҳамтоии қудрати ӯ таъоло далели равшан аст. Паррандаҳо соатҳо дар фазо парвоз мекунанд. Онҳо гоҳ

қанотҳои худро мекушоянд ва гоҳ ҷамъ мекунанд. Албатта, онҳоро Худо нигоҳ надорад кӣ нигоҳ медорад? Аз марҳамату илҳоми ӯ таълоост, ки сохти болҳои онҳо ба парвоз муносибу бо вучуде, ки вазнин бошанд ҳам намеғалтанд. Аллоҳтаъоло ба муқтазои илми худ ба асрори кулли ашё доност ва онҳоро дар ҳаво ҳамон Худои Раҳмон нигоҳ медорад. Агар пари шафоф сабаби паридан бошад бояд, ки хаффош паридани натавонад, зеро ки болҳои он пардаанд ва агар боли пардагин сабаби паридан бошад бас бояд, ки парандагони боли пардор паридани натавонанд. Ҳол он ки ҳарду мепаранд, сабаб чист! Ҷавоб: ҳардуро дар ҳаво Холиқу Раҳмон нигоҳ медорад. Аллоҳтаъоло бар ҳамаи чиз қодир аст.

أَمِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ

الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ

Ам ман ҳаза-л-лази ҳува ҷунду-л-лакум янсӯрукум-м мин дуни-р-Раҳман. Ини-л кәфируна иллā фи гурӯр. 20.

20. Оё кист он ки ба ғайри Раҳмон (Аллоҳ) барои шумо вай лашкар асту (дар баробари ӯ) шуморо нусрат медиҳад?

Нестанд кофирон, магар дар фиреб.

Пайғамбари Худо чун кофирҳоро аз азоби Худо тарсониданӣ шуд, онҳо дар ҷавоб аскарону ёрдамчиҳояшонро пешкаш карда гуруру кибр варзиданд.

Ин оя таъкид мекунад, ки агар бар сари шумо азоби Худо биёяд кӣ метавонад онро ба ғайри ӯ таъоло аз сари шумо дур кунад? Албатта, агар иродаи ӯ таъоло бошад на бутпарастонро бутонашон ва на мушрикони воситаҳояшон кӯмак расонида наметавонанд. Кӯмакрасон танҳо Аллоҳ таълоост. Ибни Аббос (р) ҳам дар тафсири ин оя ба чунин мазмун ишора кардааст ва ҳадисҳо ҳам низ чунин далолат мекунанд.

أَمِّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنِّ أَمْسَكَ رِزْقَهُ، بَلْ لَّجُوا فِي عُتُوٍّ

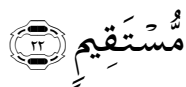
وَنُفُورٍ

Ам ман ҳаза-л-лази ярзукукум ин амсака ризқаҳ. Бал-л лаҷҷу фи ъутувви-в ва нуфӯр.21.

21. Оё кист он кӣ агар Худо ризқи худро бозгирад шуморо ризқ диҳад? Балки пайваста дар тугёну аз ҳақ дуранд.

Эй кофирон агар Ў таъоло ризқу рӯзи худро аз шумо манъ кунад бас кӣ шуморо ризқу рӯз медиҳад? Вақто ки Пайғамбар (с) ба кофирон мегуфт, ки Худо ба манъ кардани ризқу рӯзи шумо қодир аст онҳо мегуфтанд: "Моро бутҳоямон ризқ медиҳад"! (Сабаби нузули ин оя ҳамин будаст). Онҳо хуб медонанд, ки атокунандаву манъкунанда ва халқкунандаву ризқдиҳанда Худованди азда ва ҷалла аст. Аммо бо вучуди донистанашон онҳо ғайри Ў таъолоро ибодат мекарданд. Аз ин ҷо сухани Аллоҳтаъоло аст, ки мушрикони пайваста дар чунин тугёну гумроҳию гарданкашӣ ҳастанд. Онҳо суханони ҳақро намешунаванд ва тобеъ ҳам намешаванд. Ин аст сифати кофирон, ки Худованд дар ояи қаблӣ таъкид намуд. Валлоҳу аълам.

أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ

А-фа ма-й ямшӣ мукиббан ъалā вачҳиҳӣ аҳдā амма-й ямшӣ савийян ъалā сиротӣ-м мустақим. 22.

22. Оё касе, ки ба рӯйи худ афтода нагунсор роҳ меравад, роҳёфтатар аст ё касе ки рост истода ба роҳи рост меравад?

Худованд дар ин оя фармудааст, ки яке роҳ меравад ба рӯй афтода (нагунсор) ва дигаре рост истода қадам мезанад, оё дар сурату маъно онҳо бо ҳамдигар баробаранд? Ҳаргиз не! Ин аст фарқ байни аҳволи мӯъминҳо ва кофирон. Рӯзи қиёмат боз дурусттар фарқ байни хонандаи Қуръон ва мушриконе, ки роҳи гирифтаи худро дуруст мешуморанд маълум мегардад. Кофиршуда агарчи роҳи худро дуруст мешуморад, вале дар асл чунин нест. Зеро ӯ роҳ ва мақсади муайян надорад, мақсад аз офариниши инсон, зиндагии дунё, бисёрии нозу неъмат ва ғайраро, ки Аллоҳтаъоло барои имтиҳони банда арзи ҳастӣ додааст дуруст фаҳм намекунад. Вай роҳи пурпечу фарози умри амонати худро кӯркӯрона паси сар мекунад. Аммо мӯъмин зиндагии худро мувофиқи дастури илоҳӣ яъне Қуръони азимушшаън таҳти роҳбарии пешвои худ - Муҳаммади мустафо (с) ва хулафову авлиёву уламои шариати ӯ (с) матраҳ месозад. Роҳи ҳақ он аст, ки равандагонаш солеҳонанд.

Хулоса, кофир чун ҳашр мешавад нагунсор (ба рӯяш) ба сӯи нори Ҷаҳаннам кашида мешавад. Аммо муъмин чун аз рӯи дастури илоҳӣ, ки аз Расули Худо (с) шунидаву қабул кардаву дар дунё ба он амал карда буд, роҳаш дар охират рӯшан, нури Илоҳӣ дар пешонааш рост ба сӯи Ҷаннат раҳсипор мешавад. Худованди мутаъол қодир аст, инсонро дар Замин сарнагун роҳрав кунад. Дар воқеъ гаштани ин ҳодиса қойи тааҷуб ва шакку шӯбҳа нест.

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا

تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

Қул Ҳува-л-лазӣ аншаакум ва ҷаъала лакуму-с-самъа ва-л-абсора ва-л-аф-идата қалила-м ма ташкурӯн. 23.

23. Бигӯ: «Ӯст Зоте, ки офарид шуморо ва барои шумо шунавой ва чашмҳо ва дилҳо падид овард. Андак шукр мекунад!»

Худованд пайғамбари худро амр мекунад, ки бигӯ, эй Муҳаммад (с) Аллоҳ ҷалла ва ало зотест, ки шуморо аз адам пайдо кард ва неъматҳои худро бар шумо арзонӣ кард. Аз он ҷумла барои шумо шунавой, биной ва дил дод, то ки ақлу идрок кунад ва ҳар неъматро дар қойи худааш ба кор баред, то дар мазмунҳои ояи қаблӣ дохил нашавед. Худованд ин ҷо се неъматро ба таври хос зикр намудааст. Валлоҳу аълам барои он аст, ки онҳо барои инсон нисбат ба дигар аъзоҳо дар пайдо кардани илм ва маърифа муҳимтаринанд. Шукри ин неъматҳоро ба ҷо овардан ин аст, ки ҳар як кадоми онро дар қойи худааш ба кор бурда шавад ва Худоро шинохта, Ӯро холисона ибодат карда шавад. Вале таассуф, мардум ба қадри ин неъматҳои бузург намерасанд. Ҳатто аз ёд ҳам бароварданд, ки соҳиби чунин неъматҳои бебаҳоанд ва холиқи онҳо Худованди ягонааст. Ба қавли шоир "То дард накунад сар, надонӣ, ки сарат ҳаст". Вагарна инсон агар шабу рӯз бефосила шукр кунад ҳам дар тамоми умри хеш шукри як чашми биноро ба ҷо оварда наметавонад.

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

Қул Ҳува-л-лазӣ зараакум фи-л-арзӣ ва илайҳи муҳшарӯн. 24.

24. Бигӯ: «Ўст Зоте, ки пароканда сохт шуморо дар Замин ва ба сӯйи Ў барангехта хоҳед шуд».

Худованд дар ин оят ба Ҳабиби Худ (с) фармудааст, ки эй Муҳаммад (с), ба мардум бирасон, ки шуморо Аллоҳтаъоло дар рӯи Замин халқ кард ва шуморо бо ихтилофи забонҳо ранги пӯст ва шакли зоҳирӣ дар Замин пароканда сохт, боз ба сӯйи Ў барои ҳисобу подоши амал боз гардонда мешавед. Тавре ба хонанда аён шуд, дар Қуръони маҷид гаштаю баргашта барангехтани баъди мурдан такрор меёбад. Ин такрори пайдарпай барои бандаҳо таъкид аст, ки чунин рӯз омаданист ва набояд онро нодида гирифтӣ аз ёдҳо фаромӯш сохт.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

Ва яқулуна матā ҳāза-л-ваъду ин кунтум содиқин. 25.

25. Ва кофирон мегӯянд: «Агар шумо ростгӯянда бошед, ин ваъда (қиёмат) кай аст?».

Кофирон бошанд доимо бо истехзою масхара аз паёмбарони давра замонааш мепурсанд, ки шумо моро ваъда медиҳед, агар шумо ростгӯй бошед, баъди мавт ва пӯсидану парешонӣ боз аз нав ҷамъ кардани андом ва зинда гардонидан кай мешавад? Худованд дар ҷавоб дар ояти зер ба кофирон фармудааст, ки....

قُلْ إِنَّمَا أَلْعَلُّمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

Қул иннама-л-ъилму ӯиндаллоҳи ва иннамā ана назиру-м мубин. 26.

26. Бигӯ: «Чуз ин нест, ки илми соати вуқӯи қиёмат назди Аллоҳ аст ва чуз ин нест, ки ман бимдиҳандаи ошкороам».

Эй Муҳаммад (с) ба суолкунандагон бигӯ, ки илми соатро (яъне соати ба вуқӯ пайвастанӣ қиёматро) ба чуз Худованди карим касе намедонад. Вазифаи ман аз ин иборат аст, ки шуморо бо омадани рӯзи қиёмат, миронидану аз нав зинда гардонидан, ҳисобу китоби аъмоли бандаҳо дар он рӯз, подоши амал, яъне азобу ҷазо ва аҷру савоб хабардор кунам ва аз саҳтии он рӯзи қиёмат шуморо ба таври ошкоро тарсонам!

Ояи зер баъзе аҳволи кофиронро ҳангоми омадани қиёмат баён кардааст.

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ

بِهِ تَدْعُونَ

Фа ламма раавху зулфатан сйат вучуҳу-л-лази на кафару ва қила ҳаза-л-лази кунтум бихи таддаъун. 27.

27. Пас, он гоҳ, ки он ваъдари наздикишуда бинанд, рӯйи ононе ки кофир шуданд, нохуш шавад ва (ба онҳо) гуфта шавад: «Ин аст он чӣ ки онро металабидед».

Вақто, ки қиёмат воқеъ шавад (ва азоби ваъдашударо) наздик шуда бинанд, аз тарсу ҳарос рӯйҳои кофирон сиёҳ шуда, мисли шахсе, ки ўро ба қатлгоҳ барои куштан мебаранд, аз зиёдии ғаму андӯҳ онҳоро шикастагӣ фаро мегирад. Дар ин асно барои дилқубӣ ва сарзаниши онҳо, ки ба ин гуна рӯз боварӣ надоштанд фариштагон мегӯянд, ки ана, ин аст он қиёмате, ки шумо талаб мекардед.

Ҳар вақто расули Худо (с) мушрикони ба Худошиносӣ даъват мекард, онҳо инро қариҳ (номарғуб) дониста ба Пайғамбару муъминҳо марг меҳостанд. Он гоҳ ин ояи қарима нозил шуд.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنِ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مَنْ

عَذَابِ أَلِيمٍ

Қул а-раайтум ин аҳлаканиаллоҳу ва мам маъия ав раҳиманā фама-й юҷиру-л-кафирина мин ъазāбин алим.28.

28. Бигӯ: «Оё дидед, ки агар Аллоҳ маро ва шахсоне, ки ҳамроҳи мананд, ҳалок кунад ё бар мо раҳм кунад, пас, кӣ кофиронро аз азоби аламок халосӣ диҳад?».

Эй Муҳаммад (с) ба мушрикон, ки таманнои марги туро мекунанд бигӯ, ки эй кофирон! Маро хабар диҳед модоме ки Худованд ман ва ҳамроҳони маро миронад, ё бар мо раҳм кунаду ачаламонро ба таъхир андозад, шумо (кофирон)-ро аз азоби аламоке, ки барои шумо ваъда шудааст кӣ ҳимоя мекунад? Албатта, аз азоби он рӯз шумо халос шуда наметавонед. На бутҳо

ва на санамҳоятон шуморо наҷот дода наметавонанд. Дигар роҳе барои аз оташи Дӯзах амон мондани шумо дида намешавад. Наҷоти шумо фақат ба воситаи тавба, инобат, пайравӣ аз Расули Худо (с), имон ва амали солеҳ то дами маргатон ҳаст. Худованд боз дар ояти зер фармудааст, ки

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ ءَامَنَّا بِهِ ۚ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا ۖ فَسْتَعْمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ

Қул Ҳува-р-Раҳмāну āманнā биҳи ва љалайҳи таваккалнā. Фа са таъламӯна ман ҳува фӣ љалāли-м-мубīн. 29.

29. Бигӯ: «Ў бахшоянда асту ба Ў имон овардем ва бар Вай таваккул намудем. Пас, ба зудӣ хоҳед донист, (кӣ) дар гумроҳии ошкор аст».

Эй Муҳаммад (с) бигӯ, ки Ў таъоло Раҳмон аст, ба Ў имон овардем Ў воҳиду қаҳҳор аст, дар ҷамиъи корҳоямон ба Ў эътимод дорем на бар мол ва на бар тарафдорҳоямон, ки ин одати шумост. Ба зудӣ хоҳед донист, ки кист дар гумроҳӣ. Шумо ё мо! Ин як таҳдиди Худовандӣ ба сӯйи мушрикин буд. Худованд барои очиз гардонидани мункирон Расулаш (с)-ро бори дигар дар ояти зер фармудааст, ки....

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ

Қул а-раайтум ин асбаҳа маъкум гавран фа ма-й яътикум би маъи-м маъин. 30.

30. Бигӯ: «Оё мебинед, агар оби шумо (дар Замин) фурӯ равад, пас кӣ ба шумо оби равонро биёрад?».

Аллоҳтаъоло фазлу карам ва қудрату тавоноии худро бо мисол овардани об барои мушрикон баён сохта пайғамбари Худ (с)-ро фармудааст, ки эй Муҳаммад (с), ба мушрикон бигӯ оё шумо гуфта метавонед, ки дар сурати ба қатри Замин фурӯ рафтани обҳои шумо кадом кас ба осонӣ мисли чашмаҳои ҷорӣ обҳои шуморо аз Замин боло меорад ва ҷорӣ мегардонад? Наметавонед зеро ҳеҷ кас ҷуз Худованд ба ин кор қодир нест.

Дар ҳақиқат агар Худо накарда чунин ҳолат рӯй диҳад сураташ аз тасаввур берун буда, олам ба ҳалокат мерасад. Аммо

инсони ғафлатзада сари ин андеша намекунад ва шукри ин неъмат бузургро ба ҷой намеорад.

Мушрикони роҳбаре доштанд вай ҳангоми нозил шудани ин оя дар ширки худ туғён карда гуфт: «Агар обҳо хушк шаванд боз ба воситаи белу каланд онҳоро аз замини боло меорем». Дар ин асно Худованд оби чашмонашро равонд ва ӯ нобино гашт. Яъне оё ӯ метавонад оби чашмони худро пас гардонаду худро боз бино кунад? Лекин сад афсӯс, наметавонад. Хулоса, азимтарин гуноҳ ба Худованд касеро, ё чизеро шарик доништан аст.

Акнун дар хотима чанд нукта аз фазилати сураи Мулк баён мекунем: Ҳазрати расули Худо (с) фармудаанд: **“Албатта, дар китоби Худо як сурае ҳаст, ки адади ояҳои он 30-то ҳаст, ин сура дар қиёмат шафеъи хонандааш шуда, соҳибашро аз Дӯзах берун оварда ба ҷаннат мебарад ва он “Таборақ” аст”**. Дар дигар ҳадиси шариф омадааст: **“Чун майитро ба қабр бигзоранд ва фариштаҳои азоб аз тарафи пойҳои ӯ барои суолу ҷавоб биёянд, пойҳои майит бигӯянд, ки шумо ҳақ надоред аз ҷониби мо биёед, зеро ин одам бо мо дар шаб қиём карда, сураи Мулк хондааст, агар сӯйи сар омаданӣ шаванд забон низ ба онҳо монет мешавад, ки пасгардед, зеро ин нафар ба воситаи мо сураи Мулкро хонда аст.”** Боз аз суханҳои Пайғамбари мо (с) ин аст: **“Меҳостам сураи Мулк дар дилу забони ҳар бандаи муъмин бошад”**.

Поёни сураи «Мулк» ва лиллоҳил ҳамд.